

PRESENTACIÓ DE L'ITINERARI **CADIRA**

La cadira és un objecte concebut per al descans, la reflexió, la lectura, la conversa... la seva estructura ergonòmica s'acobra perfectament amb la nostra anatomia proporcionant-nos sensació de benestar, és per aquestes raons que la cadira s'ha convertit en un objecte indispensable en la nostra cultura. Si bé és cert que qualsevol cosa pot utilitzar-se com a seient (una pedra, un tronc, un desnivell del terreny, una capsa...) la cadira ha estat font d'inspiració per a dissenyadors i artistes des de temps immemorials i, a la vegada, objecte de diversificacions tan específiques com el tro reial, la cadira elèctrica o la cadira de muntar, entre d'altres.

L'itinerari **Cadira** està representat pels artistes Joseph Beuys, Andy Warhol, Antoni Tàpies, Pereajume, Pepón Osorio, Lídia Pérez, Javier Muro i Manel Margalef. S'han triat aquestes manifestacions artístiques contemporànies amb l'objectiu d'oferir una mostra de la diversitat de materials, tècniques, procediments i concepcions que el referent de la cadira ha suscitat. Disposem d'exemples en què la cadira ens convida a seure per a reflexionar sobre problemàtiques socials com la falta de comunicació (Manel Margalef) o la necessitat de comunicació (Lídia Pérez), la marginació social (Pepón Osorio), l'estètica de quiròfan (Javier Muro) o la pena de mort (Andy Warhol); uns altres exemples de cadires evocuen la pròpia condició humana, com és el cas de la *Cadira amb greix* de Joseph Beuys o la *Cadira i roba* d'Antoni Tàpies; algunes s'eleven fins al cel com en el cas del *Núvol i cadira* de Tàpies o, en el cas de Pereajume, ens presenten la pròpia natura com a espectacle.

Després d'un resum que comenta cadascuna de les obres seleccionades, es concreten els objectius generals i els procediments que es poden extreure de les diferents anàlisis elaborades en forma de fitxes i que són extrapolables al treball a l'aula.

MANIFESTACIONS ARTÍSTIQUES QUE CONFIGUREN L'ITINERARI

Joseph Beuys (Krefeld, Holanda, 1921- Düsseldorf, Alemanya, 1986) estén un pendent de greix sobre el seient d'una vella cadira per tal de realitzar la seva obra ***Cadira amb greix*** (1963). Beuys aporta una dimensió metafòrica als materials: relaciona el greix amb processos i sentiments interns i la cadira amb una part de l'anatomia humana (l'àrea dels processos càlids de digestió i defecació, dels òrgans sexuals). En alemany hi ha un joc de paraules implícit, ja que "stuhl" (cadira) es també una forma educada de dir "stool" (excrement). Els objectes-escultura emprats per Beuys formen part de la seva vida quotidiana. Han estat triats després de conviure amb ells i aporten al fet artístic una dimensió humana ja que, segons Beuys, tot ésser humà és un artista.

Els diaris van constituir l'origen dels motius de la sèrie *Disasters* de l'artista **Andy Warhol** (Pittsburgh, Pensilvània, Estats Units, 1928 – Nova York, Estats Units, 1987) de la que forma part la serigrafia ***Cadira elèctrica*** (1967). Warhol no busca la fotografia original, sinó el document que ha tingut la màxima difusió. La sèrie és una mena d'història documental de les catàstrofes

modernes: terratrèmols, suïcidis, accidents aeris o d'automòbil, la bomba atòmica o la cadira elèctrica. L'actitud de Warhol és la de l'home modern acostumat a presenciar impassible els horrors més esfereïdors. Amb la seva producció serigràfica, no tractava només d'incorporar als processos artístics els productes en sèrie i la informació dels mitjans de comunicació, sinó també de considerar l'art com un objecte de consum de masses. A Warhol no li van interessar mai les temàtiques elevades, ni el caràcter crític de les propostes, ni el virtuosisme manual, ni el sentit únic de l'obra, li interessaven els mecanismes de l'art comercial, la relació entre el producte i la imatge, la personalització del producte i l'acceptació d'articles de consum com a art. Esborrar la frontera entre publicitat i art va ser el primordial objectiu al qual es va enfrontar i que el va fer diferent de la resta d'artistes. El seu treball com a publicista li va permetre subvertir l'ordre clàssic: convertir allò inferior en superior, la subcultura en art i la cultura en quotidianitat.

Antoni Tàpies (Barcelona, 1923) amuntega desordenadament gran quantitat de roba bruta i vella sobre una cadira de fusta per tal de realitzar la seva obra ***Cadira i roba*** (1970). La cadira real, amb roba real a sobre, forma part d'una arqueologia personal, simple i quotidiana, que representa un temps i una vivència individuals, però que participa també de l'imaginari col·lectiu. La cadira és un objecte molt apreciat per Tàpies perquè convida a la reflexió. Les teles també són una constant a l'obra de Tàpies, sovint fan referència a situacions humanes o sentiments, idees o problemes sense resoldre. En el cas de la seva escultura pública ***Núvol i cadira*** (1988), l'artista senyalitza l'edifici de la Fundació Tàpies de Barcelona amb una escultura que reprèn el motiu iconogràfic de la cadira, aquesta vegada acompanyada per un núvol. La necessitat d'expressar simbòlicament la nova identitat de l'edifici pressuposava, en primer lloc, un respecte envers la identitat i la història d'aquesta obra de Domènech i Montaner. Per això Tàpies tria un núvol com a símbol. Com que aquest no s'imposa a la façana sinó que la sobrevola, mai no arriba a apropiarse de la personalitat, la morfologia i el sentit històric de l'edifici. La cadira és considerada en aquest context com a element que incita a l'actitud meditativa i a la contemplació estètica.

Perejaume (Sant Pol de Mar, Girona, 1957) trasllada 35 butaques del Palau de la Música Catalana fins el Delta de l'Ebre per tal de fer la fotografia a color ***Pintura i representació*** (1989). La idea de la natura com a espectacle, i de l'espectador com a participant del diàleg entre il·lusió i representació, és l'eix central d'aquesta i moltes altres obres de l'artista.

Pepón Osorio (Santurce, Puerto Rico, 1955) recrea una barberia amb diferents imatges de vídeo, cadires de barber de vellut vermell, un billar disponible per jugar i multitud d'objectes relacionats amb el nacionalisme porto-riqueny i l'orgull masculí en la seva instal·lació ***A la barberia no es plora*** (1994). A les seves obres inclou objectes decoratius propis de les cases boríques dels Estats Units. Osorio homenatja la gent ordinària que transforma els articles de consum de masses en objectes carregats de contingut cultural i sentimental.

Seguint el seus referents *kistch* familiars, **Lidia Pérez** (Reus, 1971) manipula una vella cadira de perruqueria per donar-li un sentit molt diferent del que tenia en un principi. L'obra ***Màrtirs o beates?*** (2000) parteix de la cadira-assegador com evocació de l'univers de les perruqueries, un ambient molt femení on les dones, moltes vegades, van a parlar i a explicar el seus problemes quotidians amb la psicòloga més social que hi ha: la perruquera.

Javier Muro (Pamplona, 1968) embolica una cadira amb film transparent i li afegeix en el lloc del seient una fotografia de tres guatlles passant per tubs d'acer inoxidable. L'obra ***Estats de conservació*** (2003) parteix de la idea de perentorietat i de brevetat vital, a més de la impossibilitat de la conservació de l'estat vital, sotmès als avatars de l'existència. Idees com la decadència, l'afany curatiu, l'estètica de quiròfan, la permanència de la mort, la mudança, constitueixen el marc on es desenvolupen les seves obres.

Per acabar, cal esmentar el sentit que tenen els mobles a l'obra de **Manel Margalef** (Amposta, Tarragona, 1963). En les seves fotografies i instal·lacions, els mobles adquireixen una dimensió metafòrica, es tornen subjectes i expressen conflictes, emocions, històries particulars. El format fotogràfic li permet traslladar al format bidimensional les característiques pròpies dels diferents materials (brillantor, textura...) i alhora allunyar els objectes, privant-los de la seva materialitat, per convertir-los en conceptes, en el cas de ***Vis à vis*** (2003): la comunicació entre dos éssers.

RECAPITULACIÓ D'OBJECTIUS GENERALS EXTRETS DE L'ITINERARI **CADIRA**

- Diluir la distinció entre cultura elevada i cultura popular.
- Considerar els objectes de l'entorn en les seves qualitats estètiques i també en el seu rerafons sentimental, polític, històric, simbòlic, etc.
- Reivindicar l'ús de materials no convencionals (a part dels considerats propis de la pintura o l'escultura).
- Reflexionar sobre la dimensió metafòrica dels materials a emprar.
- Reflexionar sobre les relacions entre publicitat, mitjans de comunicació i consum en la nostra societat. Identificar la repercussió que això pot tenir sobre els aspectes formals, tècnics i de difusió de l'obra artística.
- Reconsiderar el concepte d'autoria de l'obra artística després de Warhol.
- Considerar els temes d'actualitat com a font d'inspiració artística.
- Reconèixer la capacitat de denúncia social de l'obra artística.
- Considerar l'escultura urbana en relació amb la morfologia i la història del seu entorn.
- Propiciar l'associació d'idees en l'espectador en utilitzar la tècnica de *l'assemblage*.
- Afavorir la contemplació i el respecte envers el patrimoni natural.
- Reflexionar sobre les relacions actuals i universals entre l'home i la natura.
- Descobrir la natura com un entorn possible de creació artística.
- Conèixer el concepte d'instal·lació.
- Establir relacions entre pintura, escultura i instal·lació.

- Establir semblances i diferències entre escenografia i instal·lació.
- Concebre l'obra a partir de la intervenció en un espai determinat.
- Comptar amb la presència de l'espectador en la instal·lació.
- Incloure els cinc sentits en l'experiència de l'obra artística (l'oïda, l'olfacte, el tacte, el gust i la vista)
- Canviar l'ús habitual que fem dels objectes del nostre entorn.
- Definir el concepte de *kistch*.
- Comptar amb la participació de l'espectador.
- Considerar els materials del nostre entorn en les seves possibilitats metafòriques.
- Entendre la fotografia no només com un mitjà de representació sinó també com instrument d'interpretació de la realitat.
- Reflexionar sobre la multiplicitat de lectures que pot tenir l'obra artística.
- Democratitzar l'art (exposant-lo en entorns públics desvinculats amb el món artístic o introduint objectes de la cultura popular, per exemple).

RECAPITULACIÓ DE **PROCEDIMENTS** EXTRETS DE L'ITINERARI **CADIRA**

Procediments bidimensionals

- Utilització i manipulació d'imatges procedents dels mitjans de comunicació.
- Ús de tècniques reproduïbles: fotocòpia, fotografia, manipulació digital d'imatges, serigrafia, etc.
- Combinació de tècniques reproduïbles amb tècniques pictòriques tradicionals.

Procediments tridimensionals

- Manipulació d'objectes d'ús quotidià.
- Creació d'un objecte *kistch*.
- Selecció i ordenació (agrupació, escenificació, descontextualització...) d'objectes del nostre entorn per tal d'expressar una idea.
- Realització d'un *assemblage*.
- Ús d'objectes manufacturats com a part integrant de l'obra.
- Intervenció plàstica sobre objectes manufacturats.
- Realització d'un projecte d'intervenció en un espai urbà.
- Intervenció plàstica en espais naturals.
- Creació d'una instal·lació.

Procediments àudio-visuals

- Ús de mitjans de documentació gràfica (fotografia, vídeo) per tal d'enregistrar el procés de creació de l'obra.
- Creació d'una vídeoinstal·lació.

Procediments generals

- Ús de materials no convencionals.
- Realització d'obres que interaccionin amb l'espectador.